



Spørsmål 169 (2021) fra Tanja Vatnås (SP): Rapport fra Sivilombudsmannen

Til: Rådmannen

Dato: 15.09.2021

Fra: Tanja Vatnås (SP)

Saksnr: 21/00070-171

Deres ref:

Rett inn i sommerferien kom Sivilombudsmannen med en rapport etter at de hadde gjennomført besøk ved flere bofelleskap for mennesker med psykisk utviklingshemming.

Rapporten var dessverre ikke utelukkende lystig lesning og jeg hadde forventet at denne rapporten ville stå på sakskartet på første HSO møte etter ferien. Da den ikke er på sakskartet vil jeg be om svar på følgende spørsmål i førstkommende HSO møte.

Spørsmål:

1. Hvilke strakstiltak er iverksatt for å avvikle den ulovlige tvangsbruken?
2. Er brukere og deres pårørende/verge informert om den ulovlige tvangen, omfanget av den og hvilke rettigheter de har i forbindelse med lovbruddene?
3. Mener rådmannen at Drammen kommune har gode nok systemer for å sikre at det ikke benyttes uhjemlet tvang i kommunens boliger?
4. Uhjemlet bruk av tvang ble funnet i samtidige av de besøkte boligene. Dette kan være en ren tilfeldighet, men det kan også være et tegn på en gjennomgående systemsvikt. Hva har Rådmannen gjort, evt vil gjøre, for å sikre at alle boliger for mennesker med psykisk utviklingshemming forholder seg til gjeldende lov når det gjelder bruk av tvang?

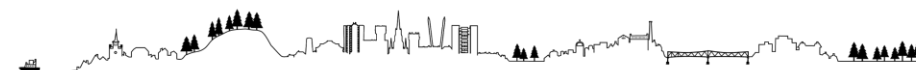
Svar

1. Hvilke strakstiltak er iverksatt for å avvikle den ulovlige tvangsbruken?

Svar

Vi har hatt et høyt fokus på å gjøre nødvendige strakstiltak etter tilbakemeldingene som kommer frem i besøksrapporten fra Sivilombudsmannen. Vi har siden besøket fått godkjent to vedtak fra Statsforvalter og et vedtak er fortsatt under utarbeidelse. I påvente av oversendelse av vedtaket sender vi enkeltmeldinger ved bruk av tvang, i tråd med lovverket, og til Statsforvalteren. Dette betyr at vi nå under utarbeidelse av vedtak oppfyller plikten til at det sendes meldinger etter helse- og omsorgstjenesteloven § 9-5 bokstav a, i de tilfelle vedtak ikke er godkjent og i perioder uten godkjent vedtak av Statsforvalter. Ulovlig tvangsbruk på grunn av manglende vedtak viser i hovedsak til manglende oppfyllelse av saksbehandlingskrav. Det handler om situasjoner der tidligere vedtak ikke er fornyet i tide.

Styring og eierskap



2. Er brukere og deres pårørende/verge informert om den ulovlige tvangen, omfanget av den og hvilke rettigheter de har i forbindelse med lovbruddene?

Svar

Alle pårørende og vergene er informert i de sakene det vises til. I våre prosedyrer skal nærmeste pårørende og verge informeres ved hendelser og involveres ved utarbeidelse av vedtak. De gjøres kjent med situasjonene gjennom kopi av enkeltmeldinger, der det også fremgår at de har klagerett på avgjørelsen. I den ene saken hvor vi ikke har oppfylt lovkravene ved å sende enkeltmeldinger, i påvente av nytt vedtak, er tiltakene og bakgrunnen for tiltakene godt kjent for verge/pårørende gjennom mange år.

3. Mener rådmannen at Drammen kommune har gode nok systemer for å sikre at det ikke benyttes uhjemlet tvang i kommunens boliger?

Svar

Systemene våre er klare i forhold til hvem som har ansvar for oppgavene og hvordan disse skal utføres gjennom våre rutiner i vårt kvalitetssystem (EQS). Tilbakemeldingene fra våre fagansvarlige (for utarbeidelse av det enkelte vedtak) er at dette er krevende oppgaver som tar mye tid. Ny rutine er at ledergruppene har en gjennomgang av vedtak som skal saksbehandles slik at den enkelte avdelingsleder er tettere med på å sikre arbeidet sammen med den faglige ansvarlige for vedtaket.

Vi har som Sivilombudsmannen skriver et godt system på kursmateriale om forebygging av bruk av tvang. De vurderer det til å holde en høy faglig kvalitet og at det er en etablert møtestruktur (både i avdelingene, i virksomhetene og på kommunalområdet) for å følge opp avgjørelser om bruk av tvang og sikre fokus på forebygging. Det fremkommer også av besøket at ansatte synes å ha høy bevissthet om at bruk av tvang og at det så langt som mulig skal unngås.

Som en kvalitetsforbedring og for å øke rettsikkerheten har vi nå fått etablert en løsning som gjør at enkeltmeldinger ved bruk av tvang sendes raskere til alle involverte, herunder pårørende og verge. Etter godkjenning fra Statsforvalteren har vi gjort en endring i mal for enkeltmeldinger i pasientjournalssystemet (Geric). Punktene for signatur er fjernet som et ledd i at enkeltmeldingene skal kunne sendes raskere gjennom Post-ut funksjonen. Kravet om dokumentasjon av de som har deltatt i tiltaket kommer fortsatt frem av skjema og logg i Geric.

4. Uhjemlet bruk av tvang ble funnet i samtidige av de besøkte boligene. Dette kan være en ren tilfeldighet, men det kan også være et tegn på en gjennomgående systemsvikt. Hva har Rådmannen gjort, evt. vil gjøre, for å sikre at alle boliger for mennesker med psykisk utviklingshemming forholder seg til gjeldende lov når det gjelder bruk av tvang?

Svar

Vedtak om bruk av tvang og makt skal godkjennes av Statsforvalter og det er et krav om at vi kan vise til at vilkåret om vesentlig skade er oppfylt. Kommunen har en plikt til å avverge vesentlig skade i enkeltstående nødssituasjoner jf. helse og omsorgstjenesteloven § 9-5, bokstav a. I praksis betyr dette at vi vil ha flere enkelthendelser før vi vurderer behov for gjentatte tiltak og behovet for å fatte vedtak. Vi har en plikt til å forebygge at hendelser skjer og til å prøve ut andre tiltak, i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Det vil derfor i noen situasjoner ta lang tid å ferdigstille vedtak, og vi skal i disse periodene sende enkeltmeldinger på hendelser. Sivilombudsmannens anbefalinger endrer tidlige

praksis vi har hatt på området og de anbefaler oss å fatte vedtak tidligere enn før. Vi vil avklare denne anbefalingen om praksisendringen med Statsforvalter.

For å sikre at alle ansatte forholder seg til gjeldene lovverk vil vi opprettholde gjeldene rutiner, opplæring, kursing og veiledning slik at de ansatte opprettholder høy faglig- og etisk bevissthet om at bruk av tvang så langt som mulig skal unngås, samtidig som de kjenner til plikten til å avverge vesentlig skade og dokumentere.